

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት

የሰ/መ/ቁ250349

ጥር 26 ቀን 2017 ዓ/ም

ዳኞች፡- ሽመክት አሰፋ

በእዉቀት በላይ

መላኩ ካሳዩ

ማርታ ተካ

አየለ ማሞ

አመልካች፡- አቶ መሐመድ አሊይ ገዳሊ ተወካይ ክፍር መሀመድ ቀረቡ

ተጠሪዎች፡- 1. ወ/ሮ ቀቡላ አልይ ኡስማን

2. ወ/ሮ ቢፍቱ አልይ ኡስማን

ጠበቃ ኤባ በየነ ቀረቡ

መዝገቡ የተቀጠረዉ የግራ ቀኝን ክርክር መርምሮ ተገቢዉን ለመስራት ሲሆን ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍርድ

ይህ የሰበር መዝገብ ተከፍቶ ለዚህ ሰበር ችሎት የቀረበዉ የምስራቅ ሐረርጌ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 104148 በ14/06/2015 ዓ/ም በዋለዉ ችሎት የሰጠዉና የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ምስራቅ ኦሮሚያ ቋሚ ምድብ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 417271 በ20/07/2015 ዓ/ም እና የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 422813 በ03/09/2015 ዓ/ም በዋሉ ችሎቶች በትዕዛዝ ያጸኑት ዉሳኔ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት መሆኑን ገልጸዉ አመልካች በ05/11/2015 ዓ/ም የተጻፈ የሰበር አቤቱታ በማቅረባቸዉ ነዉ፡፡

ለዚህ የሰበር ክርክር ምክንያት የሆነዉ ጉዳይ የተጀመረዉ በሐረማያ ወረዳ ፍርድ ቤት ሲሆን በወረዳዉ ፍርድ ቤት አመልካች ተከላሽ ተጠሪዎች ደግሞ ከላሽ በመሆን ተከራክረዋል፡፡ ተጠሪዎች

ማስታወሻ፡ - ይህ የ ሰበር ችሎት ወሳኔ ሰነድ ለ ጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለ ፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም!

በሐረማያ ወረዳ ፍርድ ቤት በአመልካች ላይ ባቀረቡት ክስ አመልካች የተጠሪዎችን እህት በማግባቱ ካላቸው የጋብቻ ዝምድና የተነሳ ወላጅ አባታቸው ሟች አቶ አልይ ኡስማን

የሰ/መ/ቁ 250349

በሕይወት በነበሩ ጊዜ በ1998 ዓ/ም ለዚህ የሰበር ክርክር ምክንያት የሆኑትን ሁለት የገጠር እርሻ መሬት ይዞታዎችን እኩል እንዲያርስ ሰጥተውት እስከ ዕለተ ሞታቸው ድረስ ምርቱን እኩል ሲጠቀሙ ቆይተው ከሞቱ በኋላ ወራሽነታቸውን አረጋግጠው መብታቸውን እንዲጠብቅላቸው ቢጠይቁትም ከልክሏቸው ለብቻው እየተጠቀመ ስለሚገኝ ይዞታውን እንዲለቅላቸው በሀገር ሽማግሌዎች ቢያስጠይቁትም እንዲተኛ ሆኖ ስለተገኘ ከሁለቱ ይዞታዎች በአንደኛው ላይ ከፈቃዳቸው ውጭ የሠራውን ሰባት ክፍል ቤት በራሱ ወጪ አፍርሶ ይዞታውን እንዲለቅ እንዲወሰንላቸው ዳኝነት በመጠየቅ ክስ አቅርበዋል።

ለዚህ የተጠሪዎች ክስ መልስ እንዲሰጡ በፍ/ቤቱ የታዘዙት አመልካች በበኩላቸው ተጠሪዎች በክላው ላይ የጠቀሱትን ይዞታ በ1983 ዓ/ም የተጠሪዎችን እህት ሲያገቡ የተጠሪዎች ወላጅ አባት የሰጧቸውና ከዚያን ጊዜ ጀምሮም ተጠሪዎችን ጨምሮ ከማንም ሰው አንዳችም ተቃውሞ ሳይቀርብባቸው በስማቸው አስመዝግበውና ከብር 21,126,000 (ሃያ አንድ ሚሊየን አንድ መቶ ሃያ ስድስት ሺህ) በላይ ዋጋ ያለውን ጫትና ከብር 9,000,000 (ዘጠኝ ሚሊየን) በላይ ዋጋ ያለውን ባሕር ዛፍ ተክለውበት እንዲሁም ተጠሪዎች በክላቸው ላይ የጠቀሱትን ባለ ሰባት ክፍል የመኖሪያ ቤት ሠርተውበት እየተጠቀሙ የሚገኙበት ይዞታ እንጂ ከተጠሪዎች አባት ለጋራ እርሻ የተሰጣቸው ይዞታ አለመሆኑን ገልጸው ክሱ ወድቅ እንዲደረግ በመጠየቅ ተከራክረዋል።

ከዚህ በኋላ የወረዳው ፍ/ቤት የግራ ቀኙን ማስረጃ ከሰማና ስለ ይዞታው ከወረዳው መሬት አስተዳደር ጽ/ቤት ጠይቆ ካረጋገጠ በኋላ አመልካች የክርክሩን ይዞታ በጋብቻ ምክንያት የተጠሪዎች አባት ሰጥተዋቸው ከ30 ዓመት በላይ ለሆነ ጊዜ በመያዝ ቤት ሠርተውበትና ጫት ተክለውበት ሲጠቀሙ የቆዩ ስለመሆኑ የአመልካች (የሥር ተከላሽ) የመከላከያ ምስክሮች ከሰጡት ምስክርነት ባሻገር ከወረዳው የመሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ጽ/ቤት በትዕዛዝ ተጠይቆ በቀረበው ሪፖርት ጭምር መረጋገጡንና ይዞታው ለአመልካች (ለሥር ተከላሽ) የተሰጣቸው በእኩል እርሻ ስለመሆኑ የተጠሪዎች ምስክሮች በአሳማኝ ሁኔታ እንዳላስረዱ ገልጾ የተጠሪዎችን ክስ ወድቅ በማድረግ ወስኗል።

ተጠሪዎች በዚህ የሐረማያ ወረዳ ፍርድ ቤት ወሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኙን ለምስራቅ ሐረርጌ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ያቀረቡ ሲሆን ይግባኝ ሰሚው ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 104148 ይግባኙን መርምሮ ግራ ቀኙን ካከራከራቸው በኋላ በ14/06/2015 ዓ/ም በዋለው ችሎት አመልካች የክርክሩን ይዞታ ለእኩል እርሻ የያዘ ስለመሆኑ በተጠሪዎች ማስረጃ እንደተረጋገጠ ገልጾ የወረዳውን ፍ/ቤት ወሳኔ በመሻር አመልካች በይዞታው ላይ የሠሩትን ቤት በራሳቸው ወጪ አንስተው ይዞታውን ለተጠሪዎች እንዲለቁ የወሰነ ሲሆን ወሳኔውን በይግባኝና በሰበር የመረመሩት

የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና ሰበር ሰሚ ችሎት ይግባኝንና የሰበር አቤቱታውን በፍ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁጥር 337 እና በክልሉ ፍ/ቤቶች አዋጅ ቁጥር 216/2011 አንቀጽ 26(1) መሠረት ስርዘዋል።

የሰ/መ/ቁ 250349

በመሆኑም አመልካች ይህ የምስራቅ ሐረርጌ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወሳኔ እና የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና ሰበር ሰሚ ችሎት ትዕዛዝ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ተፈጽሞበታል በማለት የሰበር አቤቱታ ያቀረቡ ሲሆን መሠረታዊ የሕግ ስህተት ስለመሆኑ በአቤቱታቸው ላይ ያነሱት ዋና የቅሬታ ነጥብ አመልካች ማንም ሳይቃወማቸው የክርክሩን ይዞታ ለ30 ዓመታት ይዘው በስማቸው ግብር በመክፈልና የይዞታ ማረጋገጫ ደብተር ጭምር በማወጣት በይዞታው ላይ ቋሚ አታክልትን በመትከልና የመኖሪያ ቤት በመሥራት ሲጠቀሙበት የቆዩ መሆናቸው ተረጋግጦ ባለበት ይዞታው የተጠሪዎች የወርስ ይዞታ እንደሆነ ተገልጾ መወሰኑ የገጠር መሬት አጠቃቀም አዋጅን የጣሰ መሆኑን የሚገልጽ ነው።

ይህ የአመልካች የሰበር አቤቱታ በዚህ ሰበር ሰሚ ችሎት ተመርምሮ አመልካች የክርክሩን ይዞታ ለ30 ዓመታት ይዘው ቤት ሠርተውና ቋሚ ሀብት አፍርተዋል ሲጠቀሙ መቆየታቸው በግራ ቀኙ ማስረጃ ጭምር ተረጋግጦ ባለበት ይዞታውን የያዙት በእኩል አራሽነት እንደሆነ ተገልጾ እንዲለቁ የተወሰነበት አግባብ በሰበር ሊታይ የሚገባ መሆኑን ገልጾ ተጠሪዎች ለአቤቱታው መልስ እንዲሰጡ ትዕዛዝ ሰጥቷል።

በዚህም መሠረት ተጠሪዎች ቀርበው በ16/03/2017 ዓ/ም በጠበቃቸው አማካይነት ጽፈው በሰጡት መልስ አመልካች በወረዳው ፍ/ቤት መልስ ሲያቀርብ የተከራከረው መሬቱን በ17,000 ብር መግዛቱን ገልጾ እንጂ ከሚች አባታቸው በስጦታ ማግኘቱን ገልጾ ባለመሆኑ በሰበር ደረጃ ያቀረበው አዲስ ክርክር ተቀባይነት እንደሌለው፣ የክርክሩ መሬት ለአመልካች የተሰጠው ለእኩል እርሻ ስለመሆኑ በተጠሪዎች ማስረጃ በሚገባ እንደተረጋገጠ እና የተጠሪዎች አባት ለአመልካች ያደረጉት እንዳቸውም ስጦታ ስለመኖሩ አመልካች በማስረጃ እንዳላስረዳ እና አመልካች የክርክሩን ይዞታ በስሙ ስለማስመዝገቡ በሥር ፍ/ቤቶች ያቀረበው ማስረጃም እንደሌለ ገልፀው የሰበር አቤቱታው የቀረበበት የምስራቅ ሐረርጌ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ወሳኔና የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚና ሰበር ሰሚ ችሎቶች ወሳኔውን በማጽናት የሰጡት ትዕዛዝ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ሊባል የሚቻል ስላይደለ እንዲጸናላቸው በመጠየቅ መልስ ሰጥተዋል። የሰበር አመልካችም የሰበር ቅሬታቸውን በማጠናከር የመልስ መልስ ሰጥተዋል።

የክርክሩ አመጣጥ ከላይ አጠር ተደርጎ የተገለጸ ሲሆን ይህ ሰበር ሰሚ ችሎት የግራ ቀኙን ክርክር አቤቱታው ለሰበር ችሎት ያስቀርባል ሲባል ከተያዘው ጭብጥና ለጉዳዩ አግባብነት ካላቸው ሕጎች ጋር በማገናዘብ እንደሚከተለው መርምሮታል። ከላይ በአጭሩ እንደተገለጸው የክርክሩ ዋና ነጥብ አመልካች የክርክሩን ይዞታ ለአመልካቾች ሊለቁ የሚገባ መሆኑን አለመሆኑን የሚመለከት ነው። የሥር ሁሉም ፍ/ቤቶች ወሳኔ በግልጽ እንደሚያመለክተው አመልካች በክርክሩ ይዞታ ላይ ቤት ሠርተውና ጫት ተክለውበት ለበርካታ ዓመታት የኖሩ ስለመሆኑ ከአመልካች ማስረጃ ባሻገር

የተጠሪዎች ምስክሮች በሰጡት ምስክርነት ጭምር የተረጋገጠ ፍሬ ነገር ነው። ተጠሪዎች ክስ ሲያቀርቡም አመልካች በክርክሩ ይዞታ ላይ ሰባት ክፍል የመኖሪያ

ሰ/መ/ቁ 250349

ቤት ሠርተውበት ይዞታውን ይዘው የሚገኙ መሆኑን አረጋግጠዋል። ግራ ቀኙ የሚለያዩበት ዋናው ነጥብ አመልካች ይዞታውን የያዙት በእኩል እርሻ አሊያም በስጦታ ስለ መሆኑ ላይ ብቻ ነው። በዚህ ረገድ ተጠሪዎች ያቀረቧቸው ምስክሮች የክርክሩ ይዞታ የተጠሪዎች አባት እንደነበረ፣ አመልካች የተጠሪዎችን እህት ስላገቡ የተጠሪዎች አባት ይዞታውን ለአመልካች እንደሰጡና የተጠሪዎች አባት ይዞታውን ለአመልካች የሰጡት ለእኩል እርሻ ስለመሆኑ እንደሰሙ ገልፀው የመሰከሩ ሲሆን በአንጻሩ የአመልካች የመከላከያ ምስክሮች ደግሞ አመልካች ከደርግ ዘመን ጀምሮ ይዞታው ተሰጥቷቸው ቤት ሠርተውና ጫት ተክለው ከልጆቻቸውና ከሚስቶቻቸው ጋር ሲጠቀሙ እንደቆዩ ገልጸው ስለመመስከራቸው በሥር ፍ/ቤቶች ወሳኔ ላይ በግልጽ ተመልክቶ ይገኛል።

እንግዲህ እነዚህን በሥር ፍ/ቤቶች ወሳኔ ላይ በግልጽ ተመዝግበው የሚገኙ ፍሬ ነገሮችን በመያዝ ክርክሩን ስንመረምረው በመጀመሪያ ደረጃ የተጠሪዎች ምስክሮች በአንድ በኩል አመልካች የተጠሪዎችን እህት ስላገቡ የተጠሪዎች አባት የክርክሩን ይዞታ ለአመልካች እንደሰጡና አመልካች በይዞታው ላይ ቤት ሠርተውበት እንደሚኖሩ ሲመሰክሩ በሌላ በኩል የክርክሩ ይዞታ ለእኩል እርሻ እንደተሰጣቸው እንደሰሙ ገልጸው መመስከራቸው እርስ በርስ የሚቃረን ከመሆኑም ባሻገር ይዞታው ለአመልካች ለእኩል እርሻ ስለመሰጠቱ እንደሰሙ ከመግለጽ በቀር ይህንን ራሳቸው በቀጥታ የሚያወቁ ስለመሆናቸው ያስረዱት ነገር የለም። ይህ እንዳለ ሆኖ አንድን ይዞታ ለእኩል እርሻ የሚይዝ ሰው ይዞታውን አርሶ ብቻ ከሚጠቀም በቀር በይዞታው ላይ የራሱን የመኖሪያ ቤት በመሥራትና ቋሚ አታክልትን በመትከል ይዞታውን ቋሚ መኖሪያው ያደርጋል ተብሎ አይታሰብም። በአንጻሩ የአመልካች የመከላከያ ምስክሮች ይዞታው ለአመልካች ተሰጥቷቸው ለ30 ዓመታት የመኖሪያ ቤት ሠርተውና ጫት ተክለው ሲጠቀሙ መቆየታቸውን በመግለጽ ከተጠሪዎች ምስክሮች በተሻለ ሁኔታ አስረድተዋል። ይህ እንደተጠበቀ ሆኖ አመልካች የክርክሩን ይዞታ የያዙት በተጠሪዎች አባት ፈቃድም ይሁን ያለ ፈቃዳቸው ይሁን ከ1983 ዓ/ም ጀምሮ በይዞታው ላይ ኑሮአቸውን መሥርተውና ከ1988 ዓ/ም ጀምሮ በስማቸው ግብር ከፍለው እንዲሁም የባለይዞታነት ማረጋገጫ ምስክር ወረቀት በስማቸው አወጥደው የያዙት መሆኑ ክርክሩ በሥር ፍ/ቤቶች ሲደረግ በነበረበት ወቅት በየደረጃው ባሉ ፍ/ቤቶች በተሰበሰቡ የሰውና የሰነድ ማስረጃዎች የተረጋገጠ በመሆኑ አመልካች ይዞታውን የያዙት ያለ ተጠሪዎች አባት ፈቃድ ቢሆን ኖሮ እንኳ የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁጥር 36638፣ 105125 እና በሌሎችም መዝገቦች ከሰጣቸው አስገዳጅ ወሳኔዎች አኳያ የይዞታው ባለሙያነት የሚሆኑ መሆኑ አከራካሪ አይደለም። ምክንያቱም በአሁኑ ጊዜ በሥራ ላይ ካለው የመሬት ሥራት አኳያ ማናቸውም ሰው በአንድ ይዞታ ላይ ያለው መብት የባለይዞታነት መብት ብቻ እንጂ የባለርስትነት መብት ባለመሆኑ አመልካች የክርክሩን ይዞታ ለ30 ዓመታት ይዘው በይዞታው ላይ እንደ ጫትና ባሕር ዛፍ ያሉ ቋሚ አታክልትን ሲተክሉና ሰባት ክፍል የመኖሪያ ቤትን ሲሠሩ ያልተቃወሙት ተጠሪዎች ከ30 ዓመታት በኋላ ይዞታው እንዲለቀቅላቸው ሊጠይቁ የሚችሉበት የህግ አግባብ አይኖርምና ነው።

ማከታወሻ፡ - ይህ የ ሰበር ችሎት ወሳኔ ሰነድ ለ ጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለ ግንዛቤ እንጂ

ስለሆነም የምስራቅ ሐረርጌ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ወሳኔም ሆነ የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባን ሰሚ ችሎትና ሰበር ሰሚ ችሎት ይህንን ወሳኔ በማጽናት የሰጡት ትዕዛዝ የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት አስገዳጅ የሰበር ወሳኔዎችን ጭምር የሚቃረን መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ ስለተገኘ ስህተቱን በማረም ተከታዩ ወሳኔ ተሰጥቷል።

ወሳኔ

1. የምስራቅ ሐረርጌ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 104148 በ14/06/2015 ዓ/ም በዋለዉ ችሎት የሰጠውና የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ምስራቅ ኦሮሚያ ቋሚ ምድብ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 417271 በ20/07/2015 ዓ/ም እና የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 422813 በ03/09/2015 ዓ/ም በዋሉ ችሎቶች በትዕዛዝ ያጸኑት ወሳኔ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ በፍ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁጥር 348(1) መሠረት በሙሉ ድምጽ ተሸሯል።

2. የሀረማያ ወረዳ ፍ/ቤት በመ/ቁጥር 87078 በ19/03/2015 ዓ/ም በዋለዉ ችሎት የሰጠዉ ወሳኔ ጸንቷል።

3. አመልካች ለክርክሩ ምክንያት የሆነውን ይዞታ ለተጠሪዎች ሊለቁ አይገባም ተብሎ ተወስኗል።

4. የዚህን ሰበር ክርክር ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል። መዝገቡ በወሳኔ ስለተዘጋ ወደ መዝገብ ቤት እንዲመለስ ታሟቀዋል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ፋ/ዘ

ማከታወሻ፡ - ይህ የሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለግንዛቤ እንጂ

ለፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም!

